

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand davlat veterinariya
meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti rektori
X.B. Yunusov
2024-yil "02" 08

OT SPORTING VETERINARIYA NAZARIYASI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	– Veterinariya
Mutaxassislik:	70840107	– Trening va ot kasalliklari

Samarqand 2024

Fan modul kodi OVN1206		O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS – Kreditlar 6	
Fan modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya Mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ot sportining veterinariya nazariyasi	90		90	180
2.	I. Fanning mazmuni				
<p>Fanni o'qitishdan maqsad - magistr yosh sport otlarni tarbiyalash, oziqlantirish va ularda turli shikastlanishlarning oldini olish chora tadbirlarini o'zlashtirishi. Sport otlari treningi va musobaqalar davrida ularning fiziologik holatiga qarab mashq qildirish darajasini ob'yektiv baholash. Sport otlari organizmining funksional faoliyatidagi o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash hamda shunga qarab davolash va profilaktik tadbirlarni tuzishni o'rgatish nazariy bilimlar berish, amaliy qo'llay olish bo'yicha ko'nikmalarni hosil qilish.</p> <p>Fanning vazifasi – fanning asosiy umumta'lim vazifalaridan bo'lib, magistr larga mutaxassislik doirasida bilim yaratish va uni o'rgatish, sport otlari kasalliklariga tashhis qo'yish, davolash va oldini olishda klinik - fiziologik va laborator tekshirishlarni hamda asab tizimining funksional tekshirishlarini bajarish kabi ko'nikmalarni hosil qilishdan iborat.</p>					
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)					
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:					
1-mavzu. Kirish.Ot sportining mohiyati.					
<p>Ot sportining mohiyati. Yilqichilikda ot treningining ahamiyati. Ot treningining qisqacha ta'rifi. Sport otlarning qisqacha tavsifi. Salt miniladigan ot zotlari. Yo'rtoqi ot zotlari. Sport otga yaqinlashishda va u bilan ishlashda xavfsizlik texnikasi.</p>					
2-mavzu. Sport otlari shikastlanishlarining nazariy asoslari.					
<p>Mashqlarni noto'g'ri tashkillashtirish, mashq va musobaqaga yaxshi tayyorgarlik ko'rmaslikdan kelib chiqadigan shikastlanishlar etiopatogenezi to'g'risida zamonaviy talqinlar. Sport turlariga bog'liq shikastlanishlar va trening kasalliklarining nazariy asoslari. Zoogigiyenik talablarga rioya qilmaslikdan</p>					

kelib chiqadigan shikastlanishlar. Ot sportida qo'llaniladigan moslamalar va ot abzallari va ularni noto'g'ri qo'llashdan kelib chiqadigan shikastlanishlar nazariyasi.

3- mavzu. Ot sportida qo'llaniladigan moslamalar va ot abzallari va ularni noto'g'ri qo'llashdan kelib chiqadigan shikastlanishlar nazariyasi.

Ot sporti o'yinlarida har xil tusiqlardan sakraganda ot abzallarini noto'g'ri va mos kelmaganda urilish tiralishlar kelib chiqishi. Abzallarining har biri aniq o'lchovda, ta'mirlash va eskilarini yangilari bilan almashtirish uchun qulay bo'lishi kerak, bo'lmasa har xil shikastlanishlar kelib chiqadi.

4- mavzu. Mashq oldi va keyingi davrida otni parvarish qilish.

Otning biologik tiklanishiga qaratilgan ilmiy asoslangan omillar: asrash sharoitlari va oziqlantirish nazariyasi. mashq va musobaqa paytida hosil bo'ladigan zararlanishda birlamchi yordam ko'rsatish qoidalari va unda veterinariya vrachining vazifalari. Ot tanasini ko'tarib turadigan aktiv va passiv tayanch apparatining kasalliklarini zamonaviy davolash va oldini olish usullari.

5- mavzu. Mashq va musobaqa paytida hosil bo'ladigan zararlanishda birlamchi yordam ko'rsatish qoidalari va unda veterinariya vrachining vazifalari.

Birlamchi yani yondashishda birinchi navbatda antiseptik qoidalariga rioya qilinib undan so'ng sport otlariga saqlash va davolash kerakligi. Mashq yuklamasiga ot organizmining reaksiyasini kuchaytirish uchun startdan oldin 20–25 ml 1% li ATF inyeksiyalari qilinadi.

6- mavzu. Sport otlarning zo'riqishi, toliqishi, charchashi va ularni bartaraf etish choralarining ilmiy asoslanishi.

Sport otlari og'ir va uzoq davom etadigan mashqlarni bajarishda organizmda kechadigan o'zgarishlar. Otlarning zo'riqishi va uni keltiradigan sabablarni zamonaviy usullar bilan aniqlash nazariyasi. Zo'riqishdan hosil bo'ladigan to'qimalar va ichki a'zolardagi o'zgarishlar. Zo'riqqan hayvon organizmini tiklashga qaratilgan chora-tadbirlar. Issiq urish nazariyasi. Mikrotravmalar va ularning oqibatlar. Otlarni haddan ziyod mashq qildirishdan kelib chiqadigan asoratlari, sabablar va ularning klinik belgilari. Otlarning toliqishi, zo'riqishi va boshqa o'xshash holatlarda davolovchi reabilitatsiya usullarini qo'llash nazariyasi.

7- mavzu. Otlarni noto'g'ri oziqlantirish va saqlashdan kelib

chiqadigan kasalliklar.

Sharoiti qoniqarsiz otxonada saqlanadigan qulunlarda hosil bo'ladigan nojo'ya odatlari. Kam harakatlanishning muskul, pay va bo'g'imlarga ta'siri. Kerakli va keraksiz shartli reflekslar nazariyasi. Mashq va musobaqada otlarda paydo bo'ladigan asab tizimi kasalliklari. Sanchiqlar, ularning belgilari, davolash va oldini olish. Otlarni yaylovda saqlashda veterinariyaning ilmiy asoslangan talablari. Otxonada va yaylovda saqlashdan kelib chiqadigan kasalliklar va ularning oldini olish choralari. Otlar transportirovkasi.

8-mavzu. Sport otlarni saqlash sharoitidan kelib chiqadigan kasalliklar.

O'tkir va surunkali kasalliklar bursit, tendinit va tendovaginitlar va boshqa kasalliklar uchrashi mumkin. Mashq oldidan va undan keyin ot yag'rin va orqasining terisi yaxshilab uqalanadi. Jarohatlar va teri epidermisi zararlanishida ot mashqqa qo'yilmaydi. Tuyoq aylanasi sohasidagi jarohatlarning oldini olish maqsadida tuyoqqa mahsus himoya moslamasi (napyatnik) kiygiziladi.

9-mavzu. Sport otlarining modda almashinuvidan kelib chiqadigan kasalliklari.

Sport otlarida modda almashinuv kasalliklari otga ratsioni to'g'ri tashkil qilish. Qonda kalsiy, fosfor, gemoglobin miqdorining kamayishi, ishqoriy fosfotaza fermenti faolligining esa ortishi qayd etiladi. Bundan tashqari otlarda raxit kasalligi, gipovitaminozlar kelib chiqadi.

10-mavzu. Sport otlarining muskul kasalliklari.

Miozit, miopatoz, revmatik kasalliklari. Travmatik, yiringli, revmatik, fibrozli va suyaklashuvchi miozitlar. Oddiy koordinator miopatoz, surunkali fassikulyar miopatoz. Oyoq muskuli zararlanganda oqsash rivojlanadi.

11-mavzu. Sport otlarining nafas olish tizimi kasalliklari.

Rinit, bronxit, bronxopnevmaniya kasalliklari. Rinesteroz, diktiokaulyoz, yuqumli atrofik rinit, rinotraxeit, havfli kataral isitma, oqsil kabi yuqumli va parazitar kasalliklar ikkilamchi rinitlar. Krupoz va follikulyar rinitlar. Pnevmoniya.

12-mavzu. Sport otlarining yurak-qon tomir kasalliklari.

Arterial qon tomirlarning o'tkir tiqilishi. Emboliya, arteriit, flebitlar va tromboflebitlarni davolash va oldini olish nazariyasi. Limfangit, limfonodulit. Qon tomir devoridagi lokalizatsiyasi bo'yicha endo-, mezo-, periarteriitlar; devor

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840107 - Trening va ot kasalliklari mutaxassislari uchun tayyorlangan "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fannining o'quv dasturiga

TAQRIZ

Respublikamizning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuniga mos ravishda qishloq xo'jaligi va veterinariya ilm-fanini raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislari bilan ta'minlash maqsadida tahsil olayotgan magistrlar "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanining rivojlanishi. Ot zotlari, kelib chiqishi. Ot sportining veterinariyadagi ahamiyati. Otlar organizmini anatomotopografik va fiziologik xususiyatlari. Ot sportining veterinariyada, davlat miqyosidagi o'rni. Otlarni parvarishlash, trening qildirish, oziqlantirish, zotga xos xususiyatlarini shakllantirishning o'ziga hos xususiyatlari.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fani Otlarni musobaqaga tayyorlash, ularni parvarishlash, otlarni boquvga qo'yish, ilmiy va amaliy o'rganish, ot sportining nozik sir asrorlarini o'rganish bilan birgalikda, zotga xos xususiyatlarini saqlab qolish yoki shakllantirish qonun qoida usullarini ishlab chiqish va olingan natijalarni amaliyotga tavsiya qilish hamda otlar jarrohligini o'rgatadigan fandir.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, chorvachilik va veterinariya amaliyoti va fani sohalarining mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

Dasturda fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarning tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlab chiqarishdagi o'rni bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya darslari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsalmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi, deb hisoblayman. "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Samarqand viloyati hayvonlar kasalliklari va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi davlat markazi direktori.

Allamurodova M.M.

butun qalinligi bo'yicha zararlanganda esa – panarteriitlar tafovut qilinadi. Arteriya devorining ichki qavati zararlanganda tromblar paydo bo'ladi (trombangit).

13-mavzu. Sport otlarining oshqozon-ichak tizimi kasalliklari.

Koprostaz va ximostaz. Kataral, yarali, difteritik, flegmanoz va gangrenozlarga stomatitlar. Parotit. Gepatit. Ozuqali zaharlanishlar. Faringit o'tkir, surunkali, birlamchi, ikkilamchi bo'lib, kataral, krupoz, difteritik, yarali va flegmonozli.

14-mavzu. Sport otlarining tayanch-harakat tizimi kasalliklari.

Oyog'i zararlangan kasal hayvonni umumiy tekshirish (kuzatish, yurgizib ko'rish, paypaslash, perkussiya va auskultatsiya). Maxsus tekshirish usullari orqali patolgik jarayonlarni aniqlash.

15-mavzu. Mashq va musobaqa davrida tuyoqlarni parvarishlash.

Turli sport yo'nalishlarida qatnashadigan sport otlarini taqalashning mohiyati. Taqalash texnikasi. Sport otlari bajaradigan ishiga qarab qoqiladigan taqalar turlari va ularning xususiyatlari. Yo'rtoqi otlarni taqalash xususiyatlari. Ortopedik taqalar tuzilishi.

16-mavzu. Sport otlari bajaradigan ishiga qarab qoqiladigan taqalar turlari va ularning xususiyatlari.

Har bir sport otlarining taqa va razmerlari hisobga olinadi. Taqalash turlari, Ot oyog'ining shakllari, yalpoq (yassi) tuyuq, to'lishgan yoki bo'rtib chiqqan tuyuq, qisq tuyuq, qiya tuyuq, qiyshiq tuyuq, o'tmas burchakli yoki tik tuyuq.

17-mavzu. Sport otlarining ko'z kasalliklari.

Ko'z kasalligiga chalingan hayvonni klinik tekshirish. Kasal va sog' hayvonlarda keratioskopiya, oftalmoskopiya, Purkinje – Sanson tasvirlari usullarini qo'llash. Yuzaki yiringli kon'yunktivit. Chuqur yiringli kon'yunktivit. Follikulyar kon'yunktivit. Keratitlar. Yuzaki kataral keratit. Chuqur kataral keratit

18-mavzu. Sport otlarning yuqumsiz kasalliklar patologiyasi bo'yicha ilm-fan yangiliklari.

Otlarning yuqumsiz kasalliklarida ularni klinik hamda laborator tekshirishlardan o'tkazish. Otlarning yurak va qon tomir tizimi patologiyasi va terapiyasi nazariyasi. Nafas tizimi patologiyasi va terapiyasi. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining zamonaviy davolash va oldini olish usullari nazariyasi. Ayrish tizimi patologiyasi va terapiyasi. Asab tizimi patologiyasi va terapiyasi nazariyasi. Qon tizimi patologiyasi va terapiyasi. Modda almashinuvi buzilishlari patologiyasi va terapiyasi.

19-mavzu. Sport otlarda uchraydigan yuqumli kasalliklar patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari.

Zamburug'li kasalliklar patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari. Infektsion toksik patologiyalar va maxsus profilaktik tadbirlari. Otlarning yuqumli patologiyasi bo'yicha ilm-fan yangiliklari. Manqa kasalligi, Otlarda qotma kasalligi, otlar grippi.

20-mavzu. Sport otlarning invazion kasalliklar patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari.

Oshqozon-ichak gelmintozlari patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari nazariyasi. Jigar va o'pka gelmentozlari patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari. Piroplazmidozlar patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari nazariyasi. Ektoparazitlar kasalliklar patologiyasi va maxsus profilaktik tadbirlari. Hayvonlarning invazion patologiyasi bo'yicha ilm-fan yangiliklari.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

III.1. Amaliy mashg'ulotlar uchun quydagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Sport otlarida lat yeyishlar darajasi, klinikasi, davolash va oldini olish
2. Sport otlar harakat a'zolarining tayanch apparatining anatomik tuzilishi.
3. Sport otlarda oyoq kasalliklarini tekshirish usullari.
4. Sport otlari abzallarini noto'g'ri qo'llashdan kelib chiqadigan kasalliklar.
5. Sport otlarini shikastlanishdan himoya etuvchi inventar.
6. Yosh sport otlarining trening davridagi kasalliklari, ularning klinik belgilari, olish choralari.
7. Zo'rli sport ot organizmini tiklashga qaratilgan chora-tadbirlar.
8. Toliqqan sport ot organizmini tiklashga qaratilgan chora-tadbirlar.
9. Charchagan sport ot organizmini tiklashga qaratilgan chora-tadbirlar.
10. Sport otlari oyoq nervlari kasalliklari, klinik belgilari, davolash, oldini olish.
11. Sport otlari og'ir va o'zoq davom etadigan mashqlarni bajarishdan so

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840107 - Trening va ot kasalliklari mutaxassisligi uchun tayyorlangan "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanning o'quv dasturiga

TAQRIZ

Respublikamizning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuniga mos ravishda qishloq xo'jaligi va veterinariya ilm-fanini raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash maqsadida tahsil olayotgan magistrlar "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanining rivojlanishi. Ot zotlari, kelib chiqishi. Ot sportining veterinariyadagi ahamiyati. Otlar organizmini anatomotopografik va fiziologik xususiyatlari. Ot sportining veterinariyada, davlat miqyosidagi o'rni. Otlarni parvarishlash, trening qildirish, oziqlantirish, zotga xos xususiyatlarini shakllantirishning o'ziga hos xususiyatlari.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fani Otlarni musobaqaga tayyorlash, ularni parvarishlash, otlarni boquvga qo'yish, ilmiy va amaliy o'rganish, ot sportining nozik sir asrorlarini o'rganish bilan birgalikda, zotga xos xususiyatlarini saqlab qolish yoki shakllantirish qonun qoida usullarini ishlab chiqish va olingan natijalarni amaliyotga tavsiya qilish hamda otlar jarrohliligini o'rgatadigan fandır.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, chorvachilik va veterinariya amaliyoti va fani sohalarining mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

Dasturda, fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarning tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlab chiqarishdagi o'rni bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya darslari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsalmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi, deb hisoblayman. "Ot sportining veterinariya nazariyasi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti,
"Veterinariya va urchitish patologiyasi"

Laboratoriya mudiri, v.f.d., katta ilmiy xodim

O.U.Kuldashev

	<p>3. Tashtemirov R. M., Narziyev B.D., 3. Uzakova D.P. Ot treningi asoslari. O'quv qo'llanma. Samarqand, 2009.</p> <p>4. Tashtemirov R.M., Karimov M.G. Ortopediya. O'quv qo'llanma, Toshkent, 2013 yil.</p> <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.</p> <p>6. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.</p> <p>7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.</p> <p>8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.</p> <p>9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qaror.</p> <p>10. Victoria Aspinall, Melanie Cappello. Introduction to Veterinary Anatomy and physiology, textbook, Toronto, 2015.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbaalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.Ziyonet.uz 2. www.veterinariya.medsinasi.uz 3. www.sea@mail.net21.ru 4. www.veterinary@actavis.ru
8.	Fan dasturi samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti kengashining 2024-yil "24"-avgustdagi "12-sonli bayoni bilan ma'qullangan.
9.	<p style="text-align: center;">Fan modul uchun mas'ullar:</p> <p>X.B.Niyozov – SamDVMCHBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrası professori, veterinariya fanlari doktori</p> <p>R.M. Tashtemirov – SamDVMCHBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrası professori, veterinariya fanlari nomzodi</p> <p>S.B.Abdiyev – SamDVMCHBU, "Veterinariya jarrohligi va akusherlik" kafedrası katta o'qituvchisi v.f.f.d PhD</p>
10.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>O.U.Kuldashev – Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti, "Veterinariya va urchitish patologiyasi" laboratoriyasi mudiri, v.f.d., kata ilmiy xodim.</p> <p>M.M.Allamurodova – Samarqand viloyati hayvonlar kasalliklari va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi davlat markazi direktori.</p>

	<p>tiklanish usullari.</p> <ol style="list-style-type: none"> 12. Sport otlarini musobaqaga qo'yish uchun veterinariya talablari 13. Sport ot tuyoqlarining to'g'ma va orttirilgan nuqsonlari. 14. Sport ot tuyoqlarining nuqsonlarini bartaraf etish choralari. 15. Sport otlarning oshqozon-ichak gelmintozlarini davolash va oldini olish. 16. Sport otlarning yurak qon-tomir tizimi kasalliklarini davolash va oldini olish. 17. Sport otlarning raxit kasalligini davolash va oldini olish. 18. Sport otlarning ektoparazitar kasalliklarini davolash va oldini olish. 19. Sport otlarning oshqozon-ichak gelmintozlarini davolash va oldini olish. 20. Sport otlarning nafas olish tizimi kasalliklarini davolash va oldini olish. 21. Sport otlarning zaharli o'simliklardan kelib chiqadigan kasalliklarini davolash va oldini olish. 22. Sport otlarning dermatomikozlarini davolash va oldini olish. 23. Sport otlar grippi va rinopnevmoniyasini davolash va oldini olish. 24. Sport otlarning ko'z kasalligini davolash va oldini olish. 25. Sport otlarini taqalash. <p>Amaliy mashg'ulotlar zarur asbob-uskunalar, preparatlar bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.</p> <p style="text-align: center;">IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p style="text-align: center;">Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Sport otlarining oliy nerv tizimi kasalliklari 2 Sport otlarining yurak-qon tomir tizimi kasalliklari 3 Sport otlarining nafas olish tizimi kasalliklari 4 Sport otlarining hazm tizimi kasalliklari 5 Sport otlarining siydik jinsiy tizimi kasalliklari 6 Sport otlarining teri kasalliklari 7 Sport otlarining og'iz bo'shligi kasalliklari 8 Sport otlarining yag'rin sohasi kasalliklari 9 Sport otlarining bel sohasi kasalliklari 10 Sport otlarining miozitlarni davolash 11 Sport otlarining pay kasalliklarini davolash 12 Sport otlarining bo'g'im kasalliklarini davolash 13 Sport otlarini suyak sinishlarda taxtakchlarni qo'llash tartibi 14 Sport otlarining aseptik yallig'lanishlarni davolash 15 Sport otlarining sovuq urishlarni davolash
--	--

	<p>16 Sport otlarining kuyishlarni davolash</p> <p>17 Sport otlarining kon'yunktivlarni davolash</p> <p>18 Sport otlarining keratitlarni davolash</p> <p>19 Sport otlarining tuyoq shox kapsulasi kasalliklari</p> <p>20 Sport otlarining tuyoq kaft sohasi kasalliklari</p> <p>21 Sport otlarining noto'g'ri taqalashdan kelib chiqadigan asoratlar</p> <p>Mustaqil o'zlashtirilgan mavzular bo'yicha magistr talabalar tomonidan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda internet tarmoqlaridan foydalanib referat va uning taqdimoti, ko'z kasalliklari diagnostikasini, xorijiy tillardagi adabiyotlardan foydalanishi, keys-stadi, vaziyatli masalalar to'plami ishlab chiqishi tavsiya etiladi.</p>
3.	<p>V. Ilmiy amaliyot (stajirovka).</p> <p>Ilmiy amaliyot ilmiy-tadqiqot ishi va magistrlik dissertatsiyasini bajarish jarayonida amalga oshiriladi. Ilmiy amaliyot (stajirovka) magistratura mutaxassisligi bo'yicha maqsadli kasbiy ta'lim o'quv reja va dasturlarini o'zlashtirish, magistratura talabalarida ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini shakllantirish, ta'limni fan va ishlab chiqarish bilan integratsiyasini rivojlantirish yo'li orqali magistrlar eng yangi ilmiy-texnik rivojlanishdagi yutuqlar hamda iqtisod, fan, texnika, madaniyat va sog'liqni saqlash tarmoqlaridagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bazasida ilmiy tadqiqot ishlari, taqozo etganda individual ilmiy izlanish va tajriba-sinovlarni o'tkazish maqsadida tashkil etiladi.</p> <p>Ilmiy amaliyot (Stajirovka):</p> <ul style="list-style-type: none"> – ilmiy tadqiqot olib borish, nazariy va amaliy bilimlarni chuqurlashtirishi; – fan, soha hamda boshqa tarmoqlardagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan tanishtirishi; – amaliy kasbiy va ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarni shakllantirishi; – kasbga samarali moslashuvni ta'minlashi lozim. <p>Bunda ilmiy amaliyot (stajirovka)ga yo'llangan magistratura talabasi o'quv jarayoni jadvalini individual grafik asosida ham bajarishi ko'zda tutiladi. Ushbu holatda stajirovkani tashkil etish tartib-qoidolari amaldagi normativ-huquqiy hujjat (Nizom) asosida olib boriladi.</p>
4.	<p>VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakillanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Magistr bilishi kerak:</p> <p>Sport otlarida shikastlanishlar etiopatogenezing ilmiy o'rganish natijalari, mashqlarni noto'g'ri tashkillashtirish, mashq va musobaqaga yaxshi tayyorgarlik ko'rmaslikdan kelib chiqadigan shikastlanishlarni, og'ir va uzoq davom etadigan mashqlarni bajarganda organizmda kechadigan o'zgarishlarni davolash, oldini olishning nazariy asoslari haqida <i>tasavvurga ega bo'lishi kerak; (bilim)</i></p>

	<p>Otlar transportirovkasi, otlarning yuqumli patologiyasining turlari, tarqalishi, epizootologiyasi va qarshi kurashni, otlarni haddan ziyod mashq qildirish, mashq oldi va keyingi davrida otni parvarish qilish, sportga qatnashadigan otlarni saqlash, oziqlantirish va mashq o'tkazish, mashq va musobaqa paytida hosil bo'ladigan zararlanishda birlamchi yordam ko'rsatish, otlarning toliqish sabablari, charchash belgilari, ularni bartaraf etish, zo'riqqan hayvon organizmini tiklashga qaratilgan chora-tadbirlarini, davolovchi rehabilitasiya, otxonada va yaylovda saqlashdan kelib chiqadigan kasalliklarni oldini olish, yuqumsiz kasalliklar bilan kasallangan hayvonlarni klinik va laborator tekshirishlardan o'tkazish, yuqumli kasalliklar paytida maxsus diagnostik hamda epizootiyaga qarshi kurash tadbirlarini o'tkazish, invazion kasalliklar paytida maxsus diagnostik hamda invaziyaga qarshi kurash tadbirlarini o'tkazish <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)</i></p> <p>Zoogigiyenik talablarga rioya qilmaslikdan, ot sportida qo'llaniladigan moslamalar va ot abzallarini noto'g'ri qo'llashdan kelib chiqadigan shikastlanishlarni oldini olish, mashq va musobaqa davrida tuyoqlarni parvarishlash, kasal hamda kasallikka gumon qilingan otlarni umumiy va maxsus klinik va boshqa tekshirishlardan o'tkazish, sport otlarini taqalash, sanchiqlar, ularning belgilari, davolash va oldini olish, otlarning yuqumsiz kasalliklar paytida kasallikning birlamchi va ikkilamchi sabablarini aniqlash, to'g'ri tashxis qo'yish, etiopatogenetik davolash hamda invidual va guruhli oldini olish muolajalarini o'tkazish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak; (malaka)</i></p>
5.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
7.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Рустамов Х.Қ., Окбўтаев Я., Нарзиев Б.Д. Оператив хирургия, ўқув қўлланма, Самарқанд, “Зарafshon”, 1997 йил.</p> <p>2. Ниёзов Х.Б., Umumiy va xususiy xirurgiya. Toshkent. 2015</p>